

DAVID LYNCH: SMALL STORIES

A lynchsláda titkai

KRÁNICZ BENCE

LYNCH ELSŐ MAGYARORSZÁGI FOTÓKIÁLLÍTÁSÁN A JELENTŐS MŰVÉSZ LERÓJA A TISZTELETÉT – SAJÁT MAGA ELŐTT.

Eleve gyanús, ha valaki mindenhez ért. Márpedig David Lynch filmrendező, képzőművész, fotós, zenész, író és meditációs guru egy személyben. A sokoldalú művész 2013-ban, egy párizsi galéria felkérésére állított össze válogatást fényképeiből, amelyek a Budapest Fotófesztivál keretében most először Magyarországra is eljutottak, a Műcsarnok szenczióként tálalt, és várhatóan valóban élénk érdeklődésre számot tartó kiállításán.

Ne várjunk „hagyományos” fotókat. Nincsenek képek a forgatásokon készült, elkapott pillanatokról, sem a hétköznapiakat megragadó és átstilizáló, szociografikus ihletettséggű fotók, amelyek például Zsigmond Vilmos néhány évvel ezelőtti, budapesti tárlatának gerincét adták. Híven egyetem tanulóivalhoz, Lynch

fotósként is elsősorban képzőművész marad: fényképeit alapanyagnak tekintti, amelyeket aztán alaposan megdolgoz és manipulál, montázssá, digitális kollázssá formálva az eredeti felvételt. Világos, hogy rendkívül tájékozott a művészettörténetben. Nemcsak egyes alkotók – például a kísérő szövegekben is említett Edward Hopper és Francis Bacon – világalkotását, figuraábrázolását idézi meg, hanem a képmanipulációs eljárásoknak is egész katalógusát nyújtja. A Műcsarnok kiállításán nem sok, 55 kép látható, ám ezek között látunk retusált, archív hatású dokumentumfotót, formátlan alakokat a tájban, áttetsző, kísérteties figurákat, szűk terekbe szorult rovarokat és meztelen embereket, absztrakt vagy geometrikus formákat, valamint üvegalak mögé helye-

„Fotósként is képzőművész marad”

zett tárgyakat. A két terembe zsúfolt, eklektikus válogatás kissé bazári hatást kelt. Olyan, mint egy Lynch-rajongó gyűjteménye minden rendű és rangú fényképből, amelyről eszébe jutott a mester. Ám ez a Lynch-rajongó ebben az esetben maga David Lynch.

A rendező filmjei közül elsősorban a két szürrealista nagyjátékfilm, a *Radírfej* és az *Inland Empire* világa köszön vissza a fényképeken. Előbbit a következetesen fekete-fehér stilizáció is felidézi, meg a pszichoanalízisben és a szürrealizmusban egyformán jelentős tárgyak (rovarok, maszkok, gyertya, pisztoly) használata. Az *Inland Empire*-ből ugyancsak az álarcok, a nyúljelmezek, illetve a szűk, fojtogató belső terekbe kényszerített, eltorzult arcú emberalakok lehetnek ismerősek. A képek célja nem az, hogy új fénytörésbe állítsák Lynch filmjeit. Inkább impressziókat kapunk arról, Lynch hogyan gondolkodik, milyen irányokban indul el, amikor fikcióvá formálja az emlékeit, álmait, vagy akár hétköznapi tapasztalatait. Látunk néhány nagyszerű képet: egy szállodai szobában álldogáló öregúrról, mellette áttetsző báránnyal, vagy egy halottfőherre festett, szinte bábuvá változó, ráadásul fegyvert szorongató nőről. Ez utóbbi képet Lynch külön is befotózta, és a képről készült kép is a kiállítás része, olyan önreflexív ötletként, amely önmagában ugyan izgalmasság, ám nem szervesül a válogatásba. Szintén kilóg a gyűjteményből a *Fej sorozat*, amelynek rémpofa-darabjain mindig látható az arc helyén, hol egy mennydörgés, hol vízcseppek. A sorozatot olcsónak és giccsesnek, összességében az alkotóhoz méltatlannak éreztem.

A kiállítás első termében féloldalas, szabálytalan székekre ülhetünk, amelyekről úgyis lecsúszunk. Ez a remek installáció (kurátor: Szarka Klára) éppen úgy érdemben értelmezi a lynch életművet, mint a kísérő videókban megszólaló, elsősorban a filmek felől közelítő esztéták (Nemes Z. Márió, Varró Attila). Az egyik legjobb budapesti filmklubnak is otthont adó Műcsarnok komolyan vette a David Lynch-fotókiállítást. Úgy tűnik, komolyabban, mint maga Lynch, aki megelégedett azzal, hogy szürrealista motívumokat keverjen össze változatos képalkotási eljárásokkal, gondolván, hogy az eredmény jól fog kinézni. Egyébként tényleg nem néz ki rosszul.

MŰCSARNOK. 2019. MÁRCIUS 1. – JÚNIUS 2.

